

FN-mandatet i Östtimor förlängs

Den 12 februari lade FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon fram sin rapport om United Nations Integrated Mission in Timor-Leste (UNMIT) för perioden 24/9 2009-20/1 2010. Det gjorde han på grundval av säkerhetsrådets resolution 2009 som förlängde FN-mandatet i Östtimor till den 26 februari 2010. I rapporten varnar han för att många av de underliggande orsakerna till den politiska krisen 2006 såsom spänningar inom den politiska eliten, fattigdom, arbetslöshet och oklara ägandelagar består och kan förväntas göra det till 2012 (som är slutåret för de förslag rapporten innehåller).

Institutionerna som ansvarar för säkerhet och rättsväsende är svaga. Lokalvalen som hölls i oktober 2009 betraktas som en ”demokratisk milstolpe” eftersom det är lokala ledare som löser de lokala frågor som är de viktigaste för Östtimors befolkning. Rapporten lyfter fram svårigheterna att skipa rättvisa för brott mot de mänskliga rättigheterna, något som underminerar förtroendet för lagen. Generalsekreteraren rekommenderar att mandatet förlängs med 12 månader och Östtimors regering vill att FN-närvaron består. Säkerhetsrådet antog den 26 februari enhälligt en resolution som förlänger FN-mandatet för ytterligare ett år och med nuvarande omfattning intakt. Resolutionen uppmanar alla politiska partier i Östtimor ”att fortsätta arbeta tillsammans och föra en politisk dialog samt konsolidera fred, demokrati, lag och ordning, uthållig social och ekonomisk utveckling, bättre skydd för mänskliga rättigheter samt nationell försoning”.

Fem avsnitt

Rapporten är indelad i avsnitten *Introduction, Political and security developments since September 2009, Technical assessment mission, Financial aspects* och *Observations and Recommendations*. I det andra avsnittet framhålls att den politiska utvecklingen överlag har varit stabil. Det framkommer att de politiska partierna respekterade demokratiska processer i samband med omröstningen i parlamentet den 12 oktober om hur regeringen hade skött utlämningen av den tidigare milisledaren Maternus Bere (som rapporterades i Merdeka, nr. 43).

Avsnitt tre är rapportens längsta och innehåller underavdelningar om säkerhetsläget, juridiska förhållanden och människorättsfrågor, demokratiskt styre, socio-ekonomisk utveckling, media, genusfrågor samt säkerhet för FN-personalen. Uppgifterna i avsnittet kommer huvudsakligen från ett besök av en ”Technical assessment mission” den 10-17 januari i år. Det råder konsensus inom UNMIT om att bibehålla stödet till 2012. Många inom den utländska personalen i Östtimor menar att bemanningen kan reduceras framöver. En nedtrappning av den internationella truppnärvaron inleddes 2009 och ska fortsätta under 2010.

Sedan 2006 har läget i Dili blivit mera normalt. Statens institutioner stod emot attackerna mot premiär-

minister Xanana Gusmão och president José Ramos Horta år 2008. Förtroendet för rättsväsendet är dåligt och uppfattningen är att straffrihet råder. Poliskåren omfattade i januari 3.155 man av planerade 3.172, en nivå som anses vara tillräcklig. Samtidigt fanns det 1.532 FN-poliser. Den inhemska polisens kompetensnivå är bristfällig. Antalet brott mot de mänskliga rättigheterna utförda av säkerhetsstyrkorna minskade 2009 jämfört med 2008, men överdrivet bruk av våld väcker oro. Våld mot kvinnor och barn är utbrett. Mer än en tredjedel av alla fall som tas upp i det formella rättsväsendet beräknas gälla våld mot kvinnor.

Parlamentet har anordnat offentliga seminarier om bland annat lokalstyre och korruption. En anti-korruptionskommitté bildades i maj 2009. Sedan 2007 har regeringen alltmer använt sig av lokala medier för att informera befolkningen om sin politik. Civilsamhället är ännu alltför svagt för att kunna påverka den politiska beslutsprocessen.

Under 2009 utbildades 9.000 lärare och hälsovården förbättrades, bland annat genom åtgärder för att förbättra vaccination och näringsintag. Fler människor blev inkluderade i program för att höja sysselsättningen. Många utmaningar återstår att möta, däribland landsbygdsutveckling, hälsovård och utbildning. Mer än halva befolkningen är illiterat. Mediasektorn står utöver de institutionella och legala utmaningarna inför frågan hur de mänskliga, finansiella och teknologiska resurserna ska säkerställas. De flesta människor vill mottaga information på tetum men regeringsbudgeten avsätter inte mycket medel för att förvandla tetum till ett skriftspråk.

Kvinnor erhöll 29% av mandatet i parlamentsvalet 2007 och tre ministerposter – finans- och justitiedepartementet samt ”Social Solidarity”. I lokalvalen 2009 valdes bara elva kvinnor till distriktsöverhuvuden bland de 442 poster som stod på spel. En orsak var den mansdominerade kulturen. En uppgift framöver blir att garantera kvinnorna deras rättigheter.

Östtimor är nu ett säkrare och stabilare land än för tre år sedan, men det finns ändå risk för våldsbrott som skulle kunna hota FN-personalens säkerhet i Dili och i distrikten. För att säkerheten ska garanteras är FN fortfarande beroende av utländska trupper.

Budgeten för UNMIT uppgår till 206 miljoner dollar för perioden 2009-07-01--2010-06-30. I avslutningen betonas att institutionerna är svaga och att det gäller att utveckla demokratiska institutioner och processer som är kapabla att bemöta landets problem utan att ta till våld. Från FN-håll bedöms ett tillbakadragande ej vara aktuellt nu. Det sägs att en plan ska utarbetas för att minska närvaron till år 2012.

Kritik från La’o Hamutuk

Organisationen La’o Hamutuk (”Gå tillsammans”) som

sedan 2000 bevakar FN-missionen i Östtimor skickade den 22 februari ett brev riktat till säkerhetsrådet (ett brev skickades även den 29 oktober 2009). I årets brev påpekas att FN-chefens rapport inte innehåller någonting alls om Indonesiens ockupation av Östtimor 1975-1999. Många av problemen inom poliskåren beror på beslut tagna av FN-missionen under åren 2000-2004. Och FN-insatsen har sin grund i den indonesiska invasionen och omvärldens oförmåga att genomföra resolutioner antagna av säkerhetsrådet och generalförsamlingen. I

övrigt nämner brevet omvärldens plikt att häva immuniteten för brott mot mänskligheten och andra allvarliga övergrepp som begicks under ockupationen, behovet av att upprätthålla lag och ordning, betydelsen av att skapa en jämlik ekonomisk utveckling och hot mot det demokratiska systemet. Det framkommer att olje- och gasintäkterna svarar för 98% av landets inkomster och att tillgångarna kan ta slut inom mindre än 15 år.

Gabriel Jonsson

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.